
Uz Papino pismo *Ulaskom u novo tisućljeće*

Uvod

Zatvorena su u Rimu 6. siječnja 2001. jubilejska vrata. Završio je veliki jubilej koji je pokrenuo mase hodočasnika kako na lokalnoj, nacionalnoj, tako i na međunarodnoj razini. Što je taj događaj značio za vjernike? Koji je doprinos jubileja za novo stoljeće, za novi milenij Crkve i svijeta? Odgovore na ta pitanja pokušao je dati sam papa Ivan Pavao II. u apostolskom pismu *Ulaskom u novo tisućljeće* koje je potpisao upravo na dan zatvaranja jubileja 6. siječnja 2001.* Pismo je uputio biskupima, svećenicima, đakonima, redovnicima i redovnicama, kao i čitavom puku Božjem. Jubilej nas "ispunjava zahvalnošću zbog prošlosti, potiče s oduševljenjem živjeti u sadašnjosti i s povjerenjem nas otvara budućnosti" (br. 1). Pismo ima četiri poglavlja, ali tematski je podijeljeno na tri dijela. U prvom dijelu Papa spominje najvažnije trenutke velikog jubileja. U drugom poziva narod Božji da uvijek razmatra nad Isusovim likom, kojeg će vjernici u novom tisućljeću morati učiniti prepoznatljivim generacijama koje dolaze. U trećem dijelu Papa opisuje neke probleme i izazove s kojima će se Crkva suočiti u novom vremenu. U središtu je Pisma osoba Isusa Krista. Njega se "susrelo" u svetom jubilarnom vremenu. O njemu vjernici ne prestaju razmatrati. S njim Crkva započinje svoje putovanje u treće tisućljeće. Pismo je u znaku Isusova poziva upućenog Petru: "Izvezi na pučinu!"

I. Vrednovanje jubilarnih događaja

Predjubilarno trogodište i Sveta godina urodili su velikim hodočasničkim gibanjem na lokalnom i međunarodnom planu. Sada se na završetku jubileja prave bilanse i izriču prosudbe. Uglavnom se govori o uspjehu jubileja, usprkos opravdanom strahovanju na početku. Sve je iznenadio neočekivani broj hodočasnika u Rim koji je dostigao prema

* Ovo je Pismo objavljeno i u hrvatskom prijevodu: IVAN PAVAO II., *Novo millennio ineunte - Ulaskom u novo tisućljeće*, prev. I. Šaško, Kršćanska sadašnjost, Dokumenti 127, Zagreb 2001. Msgr. dr. Želimir Puljić se, međutim, pišući ovaj prilog nije služio tim prijevodom. - *Napomena urednika.*

nekim procjenama cifru od 25 milijuna ljudi. Organizatori su se pribojavali da bi "navala barbara" mogla "opustošiti Rim". A hodočasnici su se tako odgojeno i dostojanstveno ponašali da nije bilo nikakvog incidenta. Bilo je straha da Rim neće moći ponuditi ono najnužnije velikom valu hodočasnika. A ipak, ni u prometu, koji je inače u Rimu kaotičan, ni u hotelima, kao ni u restoranima nije bilo velikih teškoća. Svi su posebno zapazili i s divljenjem primijetili da je Sveti Otac, usprkos zdravstvenim teškoćama, junački izdržao "žegu dana". Htio je biti nazočan i predvoditi sve planirane skupove i susrete.

O jubileju je bilo i negativnih kritika i prosudbi. Dapače, bilo ih je koji su tvrdili da je ovo najočitiiji oblik "trijumfalizma Crkve nad talijanskom državom" koja se "ponizila" kako bi izvukla korist kod birača. Drugi su opet pisali da je Papa dobro govorio. Ali, kad je zborio u korist zatvorenika, kad je predlagao "otпуст dugova" siromašnim zemljama, odgovorni ga nisu čuli. Isti ti novinari susret s mladima na Tor Vergati nazivali su "običnim kirvajom". Neki su pisali kako je jubilej zaustavio dijalog s laicima i s onima koji ne vjeruju, da je "oslabio ekumenska nastojanja", posebno zbog objavljivanja deklaracije *Dominus Iesus*. Bilo je napisa koji su dvoumili o "religioznom ozračju jubileja", te naglašavali da je on više paradni događaj, nego odraz "unutarnje religioznosti". U tom smislu smještali su jubilej bliže "praznovjernom događaju, nego izrazu prave vjere". No, utješno je - piše jedan komentator katoličkog lista - što je takve optužbe izricao poznati profesor filozofije, poslanik u parlamentu, koji se predstavlja kao "ateist, nevjernik i stranac u pogledu kršćanske vjere". Dakle, osoba najmanje prikladna prosuđivati i određivati što je to "autentična religioznost".

Bilo je također novinara koji su se pitali jesu li kršćani poslije jubileja postali boljima? Jesu li se više približili Kristu? Jesu li ljudi na tim brojnim skupovima osjetili "Papu kao Kristova namjesnika na zemlji", ili su ga pak doživljavali kao svakog drugog "popularnog glumca ili političara" koji se pojavljuje na malim ekranima? Primjećivali su posebno da je Papa činio određene "kontradiktorne geste": otvorio je sveta vrata grešnicima, ali nije pustio homoseksualce da njima umarširaju. Umnožio je mogućnost dobivanja oprosta, ali je proglasio blaženim Pija IX. koji je osuđivao talijanske rodoljube. Istina - vele oni - Papa je osudio antisemitizam. Ali, u Vatikanu je primio korušskog desničara iz Austrije Haidera.

Prema spomenutim novinarskim prosudbama, koje su pune predrasuda i krivih dojmova, jubilej bi bio uspješan samo po nekim vanjskim dojmovima. Za one koji su jubilej intenzivno proživljavali, on je bio izraz duboke kršćanske religioznosti, milosno i privilegirano vrijeme Crkve. Stoga je Papa na početku svoga Pisma smatrao potrebnim izreći "pjesmu

zahvale za čudesne stvari koje je Gospodin učinio". Nemoguće je "mjeriti milosni događaj koji je dodirnuo tolika srca i savjesti". No, činjenica je da su snagom Duha Svetoga potekli izvori žive vode koji Crkvu krijepe i obnavljaju. Stoga s pravom na koncu jubilarne godine - veli Papa - ponavljamo stari himan zahvalnosti: "Služite Gospodinu jer je dobar, jer je vječna ljubav njegova."

2. Jubilej je draga i milosna uspomena

Jubilej nije samo događaj za koji treba zahvaliti zbog "čudesnih stvari što ih je Gospodin učinio među nama". To je događaj koji treba tumačiti, "otkrivati", "dešifrirati". I vidjeti što je Duh Gospodnji u jubilarnoj godini poručio Crkvi svojoj?! Jubilej stoga ne treba gledati samo kao dragu i lijepu uspomenu prošlosti, već još više kao "proroštvo budućnosti" (br. 2. i 3). Potrebno je sve milosti, kojima nas je nebo obdarilo, pretvoriti u programe i konkretne operativne odluke. To je zadatak na koji je Ivan Pavao II. ovim apostolskim pismom dao svoj odgovor.

Jubilej otkriva dosta znakovitih stvari i značenja. Čini se da je na razmeđu dvaju tisućljeća Crkva malo više produbila i upoznala horizonte povijesti spasenja. "Otkrila" je ponovno Isusa kao "ugaoni kamen", središte povijesti, "jedino ime pod kapom nebeskom u kojem nam se spasiti". Upoznala je milosrdnog Oca i Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca. Tri godine je razmatrala o tajni Presvetog Trojstva "početku i svrsi svega stvorenoga" (br. 5). A da bi mogla uroniti u tu tajnu i promatrati je čistim očima i srcem, Crkva je isticala potrebu praštanja ne samo za vjernike u sadašnjosti, već i za grijeha prošlosti, za sve one koji su svojom slabošću i nevjerom bacili "sjenu na lice Kristove zaručnice". Sjećajući se liturgije u bazilici sv. Petra 12. ožujka 2000. Papa u tom kontekstu piše: "Upirući pogled u Raspetoga tog dana sam bio glasnogovornik Crkve te zatražio oprostjenje grijeha za sve njezine sinove" (br. 6).

Povijesni put Crkve nije bio obilježen samo propustima i grijesima. Božja milost je toliko izobilovala da je nadjačala slabosti i mane. Silno mnoštvo svetaca i mučenika svijetli i blješti na njezinom licu. Jubilej je spomen i njihovog divnog svjedočanstva. Istina, bilo je kritike na račun velikog broja proglašavanih blaženika i svetaca. Njihovim proglašenjem ona ne slavi samu sebe, već Boga koji je darovatelj svetosti. U isto vrijeme proglašenjem blaženika Crkva veliča i ljudsku narav koja nije sazdana samo od "pokvarenosti, ubojstava i krvoprolića", već i od dobrih duša koje su ljubile Boga i bližnjega svoga. Svetost je najveća čast čovječanstva kojim se iskupljuje silno zlo u ljudskoj povijesti. Jubilej je posebno

htio počastiti uspomenu tolikih mučenika, svjedoka vjere u 20. st. Spominje ih se ne samo zato što su bili svjedoci ljubavi i vjernosti, već i zbog toga što je većina od njih bila stigmatizirana, oklevetana kao neprijatelj čovječanstva i kao takvi prisiljeni "na šutnju", a onda uklonjeni s pozornice svijeta.

Sjećajući se brojnih susreta na Trgu svetog Petra Papa veli da sada "u molitvi, šutnji i sabranosti razmatra i zahvaljuje". Impresioniran je milijunskim mnoštvom ljudi koji su pohodili vječni grad Rim. Još više dojmilo ga se ono što se tijekom Svete godine događalo u dušama tolikih hodočasnika. A to samo Bog zna. Samo njemu su poznate tajne ljudskih srdaca. Uz brojne susrete i događaje Papa posebno spominje Euharistijski kongres, ekumensko otvaranje vrata na bazilici sv. Pavla, hodočašće u Svetu Zemlju. Najupečatljiviji događaj za njega bio je susret s mladima na Tor Vergati. "Ako će mi i jedan događaj ostati duboko zabilježen u sjećanju, onda je to onaj privilegirani susret i dijalog s morem mladih s kojima sam mogao uspostaviti razgovor u obostranoj simpatiji i razumijevanju." Još jednom mladi su se očitovali i Rimu i Crkvi kao poseban dar Duha Svetoga. Nasuprot određenoj sklonosti da se na mlade gleda s dozom pesimizma, ovaj je susret pokazao da u njima postoji duboka čežnja za pravim vrednotama, da ih Krist privlači i onda kad križ nosi. "Stoga, piše Papa, podržavajući njihov entuzijazam nisam se ustezao uputiti im radikalan poziv: neka budu na straži u ovo jutro novog milenija" (br. 9).

3. Jubilej je poziv: "ploviti s nadom"

Jubilarna godina ne bi smjela biti samo neki "izvanredni događaj" koji će se pamtili. Jubilej bi morao biti izazov i za nove pothvate. "Kad je u pitanju Kraljevstvo Božje, nema vremena gledati unatrag. Mnogo je posla koji nas čeka" (br. 15). Nisu to neki "novi programi". Sve je naznačeno u Evanđelju i Predaji, a upravljeno na osobu Isusa Krista kojeg treba upoznati, voljeti i nasljedovati. Svetost je "perspektiva kroz koju sve treba promatrati" (br. 30). Svi su krštenici pozvani na svetost i sav život obitelji i zajednice mora ići u tom pravcu. Zbog toga su nam potrebni kršćani koji se odlikuju "umjetnošću molitve" (br. 32). A za njihovo osposobljavanje trebaju nam škole u kojima će se učiti molitvom ne samo "tražiti", već i "zahvaljivati, klanjati se, slušati, razmatrati dok se srce ne zaljubi" u Krista (br. 33). "Odgoj za molitvu" mora biti sastavni dio pastoralnog plana, a nedjeljna euharistija posebni događaj tjedna, dan uskrslog Gospodina (br. 35). Uz euharistiju Papa spominje sakrament pomirenja (ispovijedi) i čitanje Svetog Pisma. Time se daje "primat

milosti” i “svetosti”. I dok se taj princip bude održavao, pastoralni planovi neće nedostajati. Uz poduzimanje konkretnih inicijativa potrebno je promicati i duhovnost zajedništva (br. 43). Ta će duhovnost pomoći ljudima “otkrivati” lice Božje na licu brata koji je kraj mene, i osjećati bližnjega kao nekoga tko je “dio mene”, s kim će podijeliti patnje i radosti, tjeskobu i nadu. Bližnji tako postaje Božji dar kome treba naći mjesta u srcu svome.

Uz iskazano opredjeljenje za siromahe i želju da se oni među kršćanima osjećaju kao “kod kuće” (br. 50), Papa smatra da su “ekologija, problem ljudskih prava i problem mira” posebni pastoralni izazovi u ovom našem vremenu. Na poseban način Papa se osvrće na područje znanosti koja se bavi ljudskim životom i životom uopće. Ljudima današnjice mora se tumačiti nauk Crkve kao i etičke stavove u svezi sa životom i ponavljati da se time ne “nameće vjersko poimanje života onima koji ne vjeruju, već se brane vrijednosti koje su usađene u ljudsku narav” (br. 51). Ističući “međuvjerski dijalog” kao jedan od većih pastoralnih izazova, Papa piše da ga “treba nastaviti” ne samo zbog lošeg povijesnog iskustva “vjerskih ratova”, već i zbog potrebe da se “Boga predstavi kao Boga mira” (br. 55). Međuvjerski dijalog nije nikakvo “nagađanje oko toga što je to kršćanska vjera”, tko je Isus Krist. Dijalog nije neka “moderna zamjena” za misionarsku aktivnost prema nekršćanskim narodima. Misije ne isključuju dijalog, kao što ni dijalog ne zamjenjuje misionarsko djelovanje Crkve. Misijsko poslanje ne priječi Isusova učenika da stupi u dijalog, jer dok sluša i razgovara s onima koji drugačije misle i vjeruju, i on sam biva svjesniji poslanja i poruke kojoj je “postao nositeljem i navjestiteljem” (br. 56).

I kao što je Pismo započelo himnom i pozivom da se “izveze na pučinu”, tako i na završetku Papa poziva: “Hajdemo ispunjeni nadom. Pred očima Crkve otvara se novo tisućljeće kao silni ocean po kojem nam je uz pomoć Krista odvažno ploviti” (br. 58). Zatvorena su sveta vrata kako bi se otvorila ona živa vrata: Krist Pasha naša. Poslije jubilarnog oduševljenja nema povratka u sivu svagdašnjicu. Treba sada poslije jubileja poput Marije “sve te događaje brižno čuvati u svom srcu” (usp. Lk 2, 51). Papa završava pismo evandeoskim prizorom dvojice učenika na putu u Emaus koji su razgovarali s Gospodinom i prepoznali ga po lomljenja kruha. “Neka i nas Uskrsli nađe budne i spremne, veli Papa, poslije ovog jubilarnog slavlja i duhovnog iskustva kako bismo potrčali našoj suvremenoj braći i javili im veliku radost: ‘Vidjesmo Gospodina!’” Tom željom Papa završava svoje pismo i upućuje “Bogu Ocu po Kristu u Duhu Svetom” svaku čast i hvalu u vijeke vjekova.

Želimir Puljić